

(M)

4 - 1997

Svampvännen

Medlemsblad för Stockholms Svampvänner

Hur återuppstod Stockholms Svampvänner?

Text: Pelle Holmberg

Foto: Guy Jamais från utställningen på Beskowska Skolan 1980.

Hur återuppstod Stockholms svampvänner?

Många av dagens medlemmar av Stockholms svampvänner känner säkerligen till att föreningen är gammal —men hur gammal? Stockholms svampvänner bildades redan 1879 och initiativtagare var Fries-lärljungen Matts Adolf Lindblad. Lindblad dog 1899 och hans berömda svampbok, Dr. M. A. Lindblads svampbok, kom ut först två år senare, 1901. Boken fullbordades och bearbetades av Lars Romell. Åke Strid höll år 1995 ett föredrag om föreningens grundare. När det gäller föreningens första tid så vore det trevligt om vi kunde få fram mer om den. Hur är det, finns det så många äldre svampföreningar?

Möte med Nils Suber

Jag tänker här berätta om hur det gick till när Stockholms svampvänner återuppstod efter en längre tids törnrosasömn. Vintern 1973 träffade jag Nils Suber första gången. Nils var en pigg pensionär på 83 år och han arbetade en hel del med Riksmuseets svampsamlingar. Jag själv var 25 år och amanuens på Botaniska institutionen vid Stockholms universitet. Jag hade upptäckt en donation av Nils till institutionen. En fin samling torkad svamp innehållande drygt hundra arter. Jag tog kontakt med Nils som blev mycket glad över att någon på institutionen var intresserad av gåvan, som kommet till institutionen flera år tidigare. Jag införde samlingen i det lilla botaniska museet som vi hade på källarplanet ute på Botan. (Nils livades verkligen upp av att någon yngre botanist var intresserad av svamp. Vi var definitivt inte många, åtminstone inte i Stockholm.)

Jag själv stod vid den här tiden inför valet att antingen börja en doktorand-utbildning eller...

Kursverksamheten vid Stockholms universitet

Eftersom jag var road av undervisning kände jag att på universitetet blev jag inte kvar så länge. Jag hade under flera år, sedan 1969, hållit botanikeirkklar för Studieförbundet, och våren 1973 sökte Kursverksamheten vid Stockholms universitet (KV) en naturvetare som skulle bygga upp en ny natur- och miljösektion. Jag sökte och fick jobbet och hösten 1973 kom sektionens första program. Nils Suber föreläste om våra bästa matsvampar och de farligaste giftsvamparna under rubriken Vad vi finner i svampskogen. Jag var med som assistent åt Nils. Nils presenterade mig oftast som sin assistent om han inte envisades med att titulera mig som filosofie magister Per-Erik Holmberg. Det var högtidligt på den tiden!

Nils föreläsningsserie blev omedelbart en succé, och jag tror att den drog uppemot åttio personer första gången. Redan till våren 1974 genomfördes nästa föreläsningsserie. Det gick ju bra eftersom Nils byggde sina föreläsningar på diabilder. Hösten 1975 höll jag mina första egna svampföreläsningar på bibliotek, bl.a. ute i Älta.

Sektionen Natur- och miljö på Kursverksamheten gick väldigt bra. De flesta cirkelledare var universtitetsutbildade och med stor entusiasm för att folkbilda. Hösten 1976 höll jag mina egna första svampcirkklar. Det blev besvärligt eftersom det var en torr höst med lite svamp. Nils och mina planerade svamputflykter fick ställas in på grund av torkan.

Hösten 1977 var det bättre med svamp, och jag själv höll fortsättningscirkel för ett mycket entusiastiskt gäng med bland andra Barbro Bevmo, Gudrun Ekelöf, Kerstin Ekström, Gunilla Jamais, Lasse Laxvik, Elisabeth Linder, Syrena Solander och KarlErik Söderholm. Den här gruppen ville bara lära sig mer, och de började på min uppmaning att hålla kamratecirkklar om svamp och svampmatlagning. Informellt kallade sig gruppen för "Pelles svampgäng" och jag var givetvis mycket smickrad över det namnet.

Nystart för Stockholms Svampvänner

Efter diskussion med Nils började vi planera för att uppväcka Stockholms svampvänner. Nils tyckte efter en viss betänketid att idén var bra liksom att vi skulle utbilda oss mer för att kunna hålla studiecirklar och föredrag. Vi myntade en slogan "att vi själva skulle lära mer så att vi kunde lära fler" eller något i den stilen. Vi hade ett första möte ute på Botan, kunde det vara 1976-1977? Förutom "Pelles svampgäng" var också gamla medlemmar som Harieth Sandberg, John Olsson, Louis Bienen m.fl. med. Vi var överens om att föreningen skulle återuppstå igen. Så värst formellt var det inte. Nils blev givetvis vår ordförande och jag själv fick av honom någon titel som jag inte minns, men jag kallades visst för verkställande ledamot. Protokoll vet jag inte heller om vi förde den första tiden.

Utökad kursverksamhet

Hösten 1977 blev utbudet av svampcirklar betydligt större än tidigare år. I Kursverksamhetens program stod att läsa: "Under året som gått har Kursverksamheten tillsammans med Riksmuseet (egen kommentar: Åke Strid) haft utbildningskurs för duktiga amatörmykologer, och vi tänker nu till hösten starta så många svampkurser att vi hoppas kunna ge plats åt alla som vill lära sig mer om svamp". Hösten 1977 kunde alltså inte alla som ville gå en svampkurs få plats. Denna höst genomfördes drygt tjugo studiecirklar om svamp. Cirkelledare var bland andra Kerstin Ekström, Gunilla Jamais, Lasse Laxvik, Anders Nordlund, Gunnar Sjödin, Britta Wintzell och undertecknad. Jag tror att det var denna höst som jag själv höll sju svampcirklar. Det var ganska jobbigt vad jag kommer ihåg. På den här tiden fanns inget lämpligt studiematerial för svampcirklar. Jag beslöt mig för att skriva ett som kunde användas till olika svampböcker, men som i första hand var tänkt för Nils Subers bok I svampskogen. I förordet till Svampkurs i grupp eller på egen hand skrev jag i mars 1979 efter att ha tackat Nils: "Jag vill också tacka många av medlemmarna i Stockholms svampvänner som gett mig råd och tips. Särskilt tack till Elisabeth Linder, Johan Nitare och Åke Strid". Till mitt studiehäfte gav Folkuniversitetets förlag ut en diabildserie på 50 bilder av Nils. Diaserien hette Svampar i skog och mark, samma titel som senare Bo Nylén använder på sin första svampbok.

Stor utställning på Beskowska

Under de första åren efter återkomsten som förening hade vi underbara sensommarrträffar hos KarlErik Söderholm på hans sommarställe nere i

Östergötland vid Horn, Hycklinge. Det var fantastiska träffar då vi verkligen hade trevligt, och samtidigt lärde vi oss mycket tillsammans.

Hösten 1979 anordnades på f.d. Beskowska skolan på Engelbrektsgatan en stor svamputställning från den 25 augusti till den 2 september. Som arrangör stod Stockholms svampvänner och KV. Ett tjugotal medlemmar av Stockholms svampvänner gjorde detta till en fantastisk utställning. Bara det att ha en stor utställning öppen nio dagar i sträck var en stor bedrift. Vi hade ett stort rum med en mykologisk exponering, det vill säga att arterna presenterades efter system och släkttillhörighet. Nils basade givetvis för denna avdelning. I samma rum längs en sida hade Gunnar Sjödin en liten avdelning där det visades insekter vars larver lever i svamp. I närheten fanns också en liten ekologisk hörna med bland annat vedsvampar. I stora balettsalen (här var KV:s balettakademi inhyst i vanliga fall) hade vi matsvampsbord, nybörjarsvampar, fortsättningssvampar, matsvampar med förväxlingssvampar och klämbord, giftsvampsbord, rådfrågning m.m. Vid entrén såldes torkad svamp, inlagd svamp och den märkliga Volgasvampen (som egentligen inte är någon svamp). Succén med utställningen blev total. Vi hade under de nio dagarna sex tusen besökare. I november 1979 firades föreningens 100-års-jubileum.

Efter 1980

Föreningen fortsatte att anordna svamputställningar på Beskowska skolan under de första åren på 80-talet. Utställningen 1981 var den 22—30 augusti och 1982 bara den 28—30 augusti. Hösten 1980 var följande cirkelledare på KV: Kerstin Ekström, Gunilla Jamais, Harieth Sandberg, Birgitta Wasstorp, Inga Britt Westerberg och jag själv. Jag slutade på Kursverksamheten som sektionsledare 1979 men fortsatte att hålla svampföredrag m.m. i flera år därefter. Sven-Eric Hedqvist som tog över efter mig höll själv svampcirklar och föredrag och KV:s svampskola levde vidare ett tag. Hösten 1985 och -86 hölls de sista svamputställningarna på Beskowska skolan i samarbete med svampvännerna. Efter Nils Subers död 1985 fortsatte jag föreläsningarna på KV om mat- och giftsvampar från 1986 fram till 1991. Idag finns inte Natur- och miljösektionen kvar på Kursverksamheten (numera Folkuniversitetet). Istället har Studieförbundet en stor verksamhet inom natur- och miljöområdet med bland annat svampaktiviteter som utställningar, föredrag, utflykter och studiecirklar.

Mitt eget engagemang i Stockholms svampvänner avtog allt mer i och med att jag tillsammans med Lasse Laxvik startade Naturkonsult AB. Dessutom blev jag engagerad i svamputbildningen vid Statens Skola för Vuxna i Härnösand och så småningom i Svampfrämjandet.

Lite slentrianmässigt säger vi som arbetar med svamp att intresset för svamp bara ökar år från år. Men under den tid som jag varit med så vill jag nog påstå att intresset i slutet av sjuttio- och början av åttiotalet, åtminstone här i Stockholm, var på topp!

Det här är vad jag minns och kunnat efterforska i gamla program.

Pelle Holmberg januari 1997

P.S.

Ni som var med då vi återuppstod, kan ni inte hjälpa till att minnas och sen höra av er till mig och berätta?

